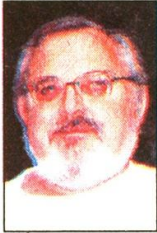

■ Gyűródések ■

A Latorca partján

**MÁK
FERENC**

A napokban megérteltem, miért emlegette II. Rákóczi Ferenc rodostói száműzetésének gyötrelmes pillanataiban a Munkács-körüli erdők kakukkmadarainak derűjét, miért mondta Mikes Kelemennek és társainak: sokért nem adná, ha hajnalonként az árnyasok felől újra hallaná e pajkos madár lármás hancúrozását. A madárdal nemcsak a gyermekevekre és az ifjúkori reményekre emlékeztette a nagyságos Fejedelmet, de mindenekelőtt arra a hűségre, és hazaszeretetre, amely megpróbáltatásokkal teli élete során mindvégig erőt adott neki a feladatok vállalásában, a helytállásban.

Az idei ősz talán utolsó ragyogó napjait egy pedagógusból lett remek „idegen”-vezető irányításával magyar könyvtárosok társaságában a Kárpátalján töltöttem, fullában ugyan, de belekóstolva mindenbe, ami az emberi életet naggyá és magasossá teszi. Utam a sorsnak azon kevés, és nagyon kimért ajándékai közé tartozott, melynek során az ember egyszerre kerül közel önmagához, az őt útjára bocsátó közösséghez, és a fölülte magasodó éghez. Mert amit délvidéki magyarként génjeimben és emlékeimben magammal cipelek a világba, azt most Bereg, Ugocsa és Máramaros vármegye maradványainak történelmi emlékezetével vettem meg és mértem össze. S amint a Vereckei hág magaslatairól a vöröslő bukkerdő fáinak koronáival a hátam mögött kelet

felé tekinteltem, végtelen és immár kimeríthetetlen örömmel nyugtáztam: az ember, és a nép, amelyhez tartozik, a helyén van. Lehet őt és a közösségét bántani, lehet őket megalázni, de annak, aki megtalálja a feladatát, helye van az időben és a történelemben.

Erre a Kárpátalja legkiválóbb magyarságjai azonnali példával is szolgáltak. A cseh, a magyar, az orosz és most az ukrán hatalom kiszolgáltatottjai lassan egy évszázada a család oltalmában és a foggal-körömmel védett intézményeikben remélnek jövőt a közösségnek. Hol úgy, ahogyan a munkácsi Zrínyi Ilona gyermekkönyvtár vezetője, Gajdos Györgyné

teszi, aki a téli mínuszokban is benn ül a könyvespolcok között – mert ha ezt nem tenné, okot adna a hatalomnak arra, hogy elvegye a magyarságtól az intézményt –, hol úgy, ahogyan Orosz Ildikó, a beregszászi II. Rákóczi Ferenc tanárképző főiskola igazgatója az őt segítő népes csapatával a kamaszkorát élő ukrán nemzetállam hatalmi törekvéseivel szemben próbál meg felelősen gondolkodó nemzedékeket nevelni az ottani magyarság számára.

Fenséges tájban, fenséges a lélek – nyugtáztam magamban, holott bizonyára többről van szó. Szolyván, az 1944 őszi szülőföldjükről elhurcolt és a gulágokon elvesztett 40 000 magyar emlékére létrehozott sírkeriben éreztem igazán az ilthoni kiszolgáltatottságunkat, és a dögtemetőink titkainak és szegényének a súlyát. Onnan, abból a kertből egy virágot magammal hoztam – amelyet valahol majd odahaza, elégeztet keresztjeink egyik csontjára fogom letenni.

A Latorca környékén egyöntetűbb, tisztább – s talán céltudatosabb is – a magyarság élete, mint más tájain a Kárpát-medencének. Ők még nem ismerik a konzum-társadalom talmi csillogását (és az árulás jutalmát), ezért még az őszinteség korát élik. És mert az orosz birodalomban rettelmes árat fizettek a puszták megmaradásukért is, nehéz elképzelni, hogy fiataljaikban nosztalgia élne apák gyilkosai iránt – ahogyan azt idehaza és Magyarországon is naponla tapasztalom. A pedagógus, a könyvtáros, az írástudó értelmiségi, a kiváló borász és a családját összetartó kétkezi munkás – ahogyan én megismertem – egyellen célt lát maga előtt: szolgálatával értelmessé és tartalmassá tenni a közösség életét. S ha ezzel még a magyarság jövőképehez is hozzáteszi a maga reményeit, nyugodt lelkiismerettel hajthatja álmra a fejét.

A nyílást követő években sok magyar fiatal hagyta el Kárpátalját is. Rájuk, de csak rájuk számítanak az otthon maradtok – velük együtt szeretnének példát mutatni a helytállásban az anyaországi magyar politikának, amely érezhetően magukra hagyta őket (is).